

BRÜNNI MAGYAR
FUTÁR

2001/2

Mi is ott voltunk...

Hivatalosan átadták az újjáépült Mária Valéria hidat, Günter Verheugen hangsúlyozta: Szlovákia és Magyarország példát mutat barátságból és együttműködésből

Európa ünnepe Párkányban és Esztergomban

Mindhárom politikus történelminek minősítette az október 11-i eseményt, és szívből gratulált a két város lakosainak. „Ez a híd Magyarország és Szlovákia, illetve a két nemzet új kapcsolatait jelképezi.

Jelképes és valóságos kapocs, mely segítségével az emberek *l e k ű z d h e t i k* előítéleteiket, megtanulnak békésen együtt élni” – mondta Mikulás Dzurinda. „Ezt is megértük, amit a jóistennek is köszönhetünk – folytatta Orbán Viktor. – Akik itt vannak, érezhetik: mi nem valakik ellen akarunk magyarok lenni, hanem egyszerűen annak születünk. És ha már így hozta a sors, akkor szeretnénk is magyarnak maradni.”

Párkány polgármestere, Oravec János nyilatkozta: „Október 11-e a Duna mindkét oldalán, mindkét város krónikájában piros betűs emléknappal lesz. A híd fél évszázadig csak az idősök emlékezetében élt. Most ötöd-ször is újjáépült, mert az élet és a remény erősebb a reménytelenségnél.

ÚJ SZÓ-TUDÓSÍTÁS

A címlapon a újjászületett Mária Valéria híd

TARTALOM

2 Mi is ott voltunk...

GONDOLATOK

3 Vállaljuk önmagunkat!

SZÖVETSÉGI HÍREK

4 Kisebbségek jogvédelme
a Cseh Köztársaságban

5 Nemzeti kisebbségek Brűnben

6 A Prágai Tükör (Tü)körkép 2001-ben

ESEMÉNYNAPTÁR

7 Domovina (Strážnice 2001)

7 Sáropataki mozaik

12 **Látogatóban** Szalo Csabánál

15 Magyar világháló- a világban élő magyarok ezredvégi üzenetei

16 Találkoztunk

17 A magyar zene brűnni útjai

FELVIDÉKI TUDÓSÍTÁS

18 Az évszázad áthidalása

RECENZIO

20 Gyereknevelés a szórványban

GYEREKEKNEK

ČESKÉ RESUMÉ

BRŰNNI MAGYAR
FUTÁR

Kiadó: A Cseh és Morvaországi Magyarok Szövetsége brűnni szervezete,

Cím: Svaz Maďarů, Gorkého 12, 602 00 Brno, telefon/fax: (+ 420 – 5) 41 24 10 62, e-mail: mki@atlas.cz

Felölős szerkesztő: Vojtek Zoltán

Munkatárs: Detáry Attila

Tördelés és nyomda: Nakladatelství a vydavatelství MiS – Milan Sedlák

Regisztrációs szám: MK ČR E 11196

Megjelenik a Brűnni Polgármesteri Hivatal, a Rákóczi Alapítvány, a Nemzeti Kulturális Alapprogram és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma anyagi támogatásával.

Levél a brünni magyaroknak

Vállaljuk önmagunkat!

„Fekelt a napunk, István a mi urunk, árad a kegyelem fénye ránk...” – egy ország dúdolta a fülbemászó dallamokat és könnyezett a hiteles dalszövegek hallatán, amikor a nyolcvanas évek elején bemutatták az István a király című nagyszerű rockoperát. A szabadtéri előadások és a filmváltozat mágnesként vonzották a tömegeket.

„Tudják is ezek, mit jelent magyarnak lenni!” – fakadt ki belőlem annak idején a budapesti metrón, úgy éjjel tizenegy tájban, a Corvin moziból hazatérőben, még teljesen a film hatása alatt. A fáradt és unott „pesti tekintetek” nemigen értették, mitől vannak úgy feldobódva éjnek idején ezek a fiatalok. Bizonyára nem sejtették, hogy mi a „kerítés” másik oldaláról vagyunk, éppen olyan magyarok, mint ők, csak hogy nekünk nagyobbat dobban a szívünk, ha ilyen és ehhez hasonló élményben részesülünk.

Azóta sok víz lefolyt a Dunán és a Morván, a „kerítésen-kerítéseken” túl is bátran és szabadon vállalhatjuk hovatartozásunkat, az anyaország felelős vezetői a nemzet „határok megváltoztatása nélkül” egyesítéséről beszélnek, támogatást ígérnek az identitásukat vállalóknak... Megannyi vélemény fogalmazódik meg pro és kontra a fentiekkel kapcsolatban – különösen a mindenütt fellelhető nacionalisták köszörülnek a torkukat és csinálnak frontot ellene –, ami azonban még ennél is sokkal nyugtalanítóbb, hogy egyre nagyobb azok tábora, akik azt vallják: az egységesülő Európában teljesen mindegy lesz, ki honnan származik és minek vallja magát, hiszen úgyszólván „egyformák” leszünk. Szerény véleményem szerint ez több, mint nem igaz! Miért szép egy többféle virágból gondosan elkészített csokor? Mert benne minden virág az, ami! Miért pompázik aratás előtt oly káprázatosan a mező? Mert az aranyló kalász az aranyló kalász, a margaréta az margaréta, a búzavirág az búzavirág, a pipacs az pipacs... Csodálatos színekavalkád,

csodálatos harmónia! A nemzetek egységesülése sem egybeolvadást, hanem harmóniát kell hogy jelentsen. S ha igaz első szent királyunk intelme, mely szerint „az egynyelvű és egyszokású ország erőtlen és törekeny”, akkor ez az épülő közös Európai Háza hatványozottan érvényes lesz.

Akik cinikus mosolytól kísért kézlegyintéssel intézik el a nemzeti és vallási hovatartozás kérdését – éljenek bár az anyaországban, vagy szórványban bárhol a világon –, homokra építik a saját és utódaik jövőjét. A homokra építet házról pedig tudjuk, mi a sorsa „...szakadt a zápor, ömlött az ár, süvített a szél és nekizúdult a háznak. Az összedől és romhalmazzá vált.” (Mt 7,27) Ott ahol élünk vállalunk kell magunkat. Kétségtelen, hogy jelenleg még mindenütt mások a körülmények, hogy egy csehországi magyar egészen más gondokkal szembesül, mint szlovákiai sorstársa, ez azonban mit sem változtat azon, hogy honnan nőttünk ki, és milyen értékeket képviselünk.

Eddig három alkalommal vettem részt a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetsége brünni alapszervezetének immár hagyományosnak mondható októberi találkozóján (ha Isten segít, negyedszer is ott leszek). A város önkormányzatának képviselője mindhárom összejevetelen egyforma szeretettel hangszólította, hogy az itt élő nemzetiségek közül éppen a magyar a legszervezettebb, tagjai tudásukkal és kultúrájukkal állandóan gazdagítják a város életét, s azt kívánta: legyenek továbbra is üde színfoltja a soknemzetiségű Brünn színes palettáján.

Ha egy Szlovákiából érkezett vendégben éppen a fentiek hagyták a legmaradandóbb nyomot, akkor Nektek is, kedves brünni magyarok, dobogjon fürgén és hangosan a szívetek...

Vanda Károly

Kisebbségek jogvédelme a Cseh Köztársaságban

A Cseh Parlament az idén fogadta el a nemzeti kisebbségek jogairól szóló 273/2001 számú törvényt. Lapunk terjedelme nem teszi lehetővé, hogy közzé tegyük ezt a bennünket közvetlenül érintő jogszabályt. Az alábbiakban csak a törvény cikkelyeinek címét közöljük illetve két cikkely szövegét eredeti, cseh nyelvű formájában. A teljes szöveg nyomtatott formában az MKIC-ben vagy az interneten megtalálható.

Zákon č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

Preambule

Část první

O právech příslušníků národnostních menšin

§ 1 Předmět úpravy

§ 2 Vymezení základních pojmů

(1) Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.

(2) Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti

§ 3 Výkon práv příslušníků národnostních

§ 4 Svobodná volba příslušnosti k národnostní menšině

§ 5 Právo na sdružování příslušníků národnostní menšiny

§ 6 Právo účasti na řešení záležitostí týkajících se národnostní menšiny

(3) Vláda zřizuje jako svůj poradní a iniciativní orgán pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků Radu. V jejím čele stojí člen vlády.

(4) Členy rady jsou zástupci národnostních menšin a zástupci orgánů veřejné moci s tím, že nejméně polovinu členů Rady tvoří zástupci národnostních menšin, kteří byli navrženy sdruženími příslušníků národnostních menšin.

(5) Do působnosti Rady patří

f) navrhovat rozdělování finančních prostředků vynakládaných ze státního rozpočtu na podporu aktivit příslušníků národnostních menšin.

§ 7 Právo na užívání jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny

§ 8 Právo na vícejazyčné názvy a označení

§ 9 Právo na užívání jazyka národnostní menšiny v úředním styku a před soudy

§ 10 Právo na užívání jazyka národnostní menšiny ve věcech volebních

§ 11 Právo na vzdělávání v jazyce národnostní menšiny

§ 12 Právo na rozvoj kultury příslušníků národnostních menšin

§ 13 Právo na rozšiřování a přijímání informací v jazyce národnostní menšiny

(Část druhá: Změna zákona o přestupcích)

A 6. cikkelyben szereplő Tanács (Rada pro národnosti) összetételével kapcsolatos információit annak Statútumából (Statut Rady vlády pro národnostní menšiny) idézzük:

Článek 3 – Složení Rady

1) Rada má 28 členů, kterými jsou předseda, místopředseda (místopředsedové) a další členové.

4) Členy Rady jsou

a) zástupci národnostních menšin (celkem 15 členů), jejichž počet za příslušnou menšinu je jeden nebo dva členové, a to s ohledem na početnost příslušníků menšiny a historické i současné postavení příslušné menšiny, jde konkrétně o zástupce těchto menšin: bulharské (1), chorvatské (1), maďarské (1), německé (2), polské (2), romské (2), rusínské (1), ruské (1), řecké (1), slovenské (2), ukrajinské (1), zástupci uvedených menšin jmenuje

předseda Rady na návrh organizací příslušníků národnostních menšin nebo z řad odborníků na národnostní problematiku, kteří jsou současně příslušníky jednotlivých národnostních menšin,

b) zástupci orgánů veřejné moci (celkem 13)

6) Členství v Radě zanikne

c) v případě zástupců národnostních menšin na základě odůvodněné žádosti organizace příslušníků národnostních menšin, která návrh nominace člena předložila.

Nemzeti kisebbségek Brünben

Az utóbbi években egyre sokasodnak a városunk multikulturális jellegét hirdető rendezvények. A domináns cseh-morva kultúra mellett ma már senki sem tagadja a történelmileg adott német és zsidó hatást, sőt a ma itt élő többi nemzeti kisebbség előtt is nyitva áll a kapu – Brünn kész befogadni minden kedvező áramlatot. Erről tanúskodik a Brünni nemzeti kisebbségek (Národnostní menšiny v Brně) c. kiadvány, amit az idén adott ki a helyi önkormányzati hivatal.

Azi önkormányzat nemzetiségi ügyekkel foglalkozó dolgozója, dr. Miloš Vraspír júliusban levelében tájékoztatta szervezetünket a 2001 évi népszámlálás előzetes adatairól, amelyek az alábbi táblázatban találhatóak:

A táblázat a magyar nemzetiséget (akár-

csak a bolgárt vagy görögöt) nem tartalmazza. Ennek oka, amint

magát magyarnak valló állampolgároknak az „egyéb” kategóriába be kellett írniuk nemzetiségüket. Az említett kategória eredményei 2002 tavaszán várhatók. Nem arról van tehát szó, hogy ennyire elfogytunk volna vagy szegyeleinék vállalni nemzetiségünket, hanem technikai fogyatékoságról: a kérdőívre nyomtatott lehetőségekhez tartozó beikszelt válasz kiértékelése sokkal gyorsabb, mint az „egyéb” kategóriában az egyes változatok összeszámllása.

A CSMMSZ-nek a jövőben a Nemzetiségi Tanácsban működő képviselőjén keresztül szorgalmaznia kellene, hogy az elkövetkezendő népszámlálás kérdőivein a magyar nemzetiség külön jelenjen meg.

Végül, az érdekesség kedvéért s némi optimizmust sugallva, közöljük a Csehország területén élő nemzetiségek lét-

OBVYATELSTVO V BRNĚ-MĚSTĚ PODLE NÁRODNOSTI (Předběžné výsledky SLDB 2001)

	Bydlící obyvatelstvo podle národnosti	
	absolutně	struktúra v %
Celkem:	378 185	100,00
z toho národnost:		
česká	288 418	76,06
moravská	69 455	18,32
německá	436	0,11
polská	396	0,10
rómská	393	0,10
slezská	105	0,03
slovenská	5 569	1,47

azt a kerületi statisztikai hivatalban megtudtuk, az, hogy ezek a nemzetiségek a népszámlálási űrlapon külön (választási lehetőségként) nem voltak feltüntetve. A

Tab. 2 Obyvatelé České republiky podle národnosti v letech 1921 až 1991

Rok sčítání	Počet obyvatel celkem	v tom obyvatelé národnosti						
		české	slovenské	ukrajinské, rusínské	polské	maďarské	německé	jiné a neji- štěné
1921	10 005 734	6 758 983	15 732	13 343	103 521	7 049	3 061 369	45 737
1930	10 674 386	7 304 588	44 451	22 657	92 689	11 427	3 149 820	48 754
1950	8 896 133	8 343 558	258 025	19 384	70 816	13 201	159 938	31 211
1961	9 571 531	9 023 501	275 997	19 549	66 540	15 152	134 143	36 649
1970	9 807 697	9 270 617	320 998	16 413	64 074	18 472	80 903	36 220
1980	10 291 927	9 733 925	359 370	15 322	66 123	19 676	58 211	39 300
1991	10 302 215	9 770 527	314 877	15 208	59 383	19 932	48 556	73 732

A Prágai Tükör (Tü)körkép 2001-ben

„2001-ben a Prágai Tükör új formában és megújult szerkesztőbizottsággal mutatkozott be. A 2001/1 szám bevezetőjéből idézünk:

Olvasni érdemes dolgok lesznek a lapban: nem napi politika, nem tyúkpörök, nem béka-e g é r h a r c o k : lehetőleg olyan dolgok, amelyeket éppen Prágában érdemes elmondani, s a nem itteni helyi érdekűek, akkor is prágai módra érdemes elmondani...

A megújult „ régi Tükör” tehát másképp, más alakban kerül az olvasó elé.

Először is: két darabban, egy ál-

landó melléklettel, a (Tü)körkép-pel. Egyetlen lapként, egyetlen főszerkesztő vezénylete alatt, de két külön, jóllehet szorosan együttműködő szerkesztőbizottsággal. Az egyik a fentebb vázolt „kifelé tekintő” koncepcióval, a másik a Szövetség belső életére összpontosít, ám bár itt nem lehet éles választóvonalat húzni: fontos általános érvényű dolgok a mellékletbe kérdzkednek majd, némely szövetségi érdekű témák az első részbe fognak kívánczni.

S megintcsak az olvasóra hagyatkozunk. Újra meghívjuk: tartson velünk!

A „új” Tükör 2001/3 számban, Gál Attila Miért olvasom? c. cikkében találjuk az első olvasói véleményeket:

„...Elsőként dr. Mészáros Sándort kérdeztem meg az olvasottak felől.

• *Tehát, miért olvasod a Prágai Tükört?*

Mert néha érdekes szokott lenni... (Nevetünk.)

• *Komolyra fordítva a szót?*

Az utóbbi számokat elejétől végéig el tudtam olvasni. Régebben válogatnom kellett az írások között, és elég nehéz volt a választás. A legutóbbi számot németországi magyar kol-

légáim is érdeklődéssel, és szerintem megelégedéssel olvasták, érzésem szerint nemszak azért, mert külföldön hiány van magyar olvasnivalóból. Engem leginkább a prágai kulturális eseményekről szóló írások érdekelnek, tetszenek a szépirodalommal foglalkozó cikkek, és örömmel olvastam a mellékletben a prágai diákokról, fiatalokról szóló írásokat.

Következő áldozatként Kňapová Máriát, a PMKK recepcióját kaptam diktafonvégre.

• *Marika, mit olvasol el a Prágai Tükörben?*

Szeretem az általam ismert személyiségekről szóló írásokat. Szívesen olvasom a kulturális akciókról szóló cikkeket, néha jobban élvezem a leírásuk olvasását, mint magát a részvételt.

• *Szóval szépíptük a dolgokat?*

Nem, csak élvezem, hogy más szem szögéből is láthatom. Nagyon tetszettek Zádor Margit emlékiratai, amelyeket folytatásokban közölt a lap. Szomorú dolgokról emlékezett meg, de olyan érdekfeszítően írta le visszaemlékezéseit, hogy mindig izgatottan vár am a folytatást.

• *Mi az, amiről szívesen olvasnál a lapban, esetleg mi ay, ami nem köt le?*

Érdekelnének az itt élő emberek, a fiatalok problémái is. Azért is tudnunk kellene ezekről, hogy segíthessük, ha szükség van rá. Nem nagyon olvasom el a tudományos hangvételű írásokat. Egyáltalán nem hiányoznak a receptek és az egészséges életmódról szóló tanácsok.

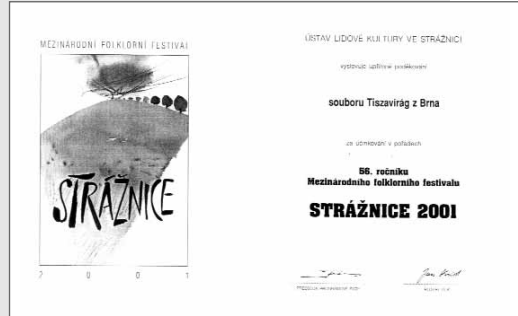
Fiatalok kis csoportjától is megkérdeztem a klubban, hogy olvassák-e lapunkat. Többen azt felelték, hogy nem, bár nem is próbálták, talán kicsi a reklámja. Volt, aki olvasta az utóbbi számokat, s ezt azzal okolta meg, hogy ismerőseitől hallotta, volt némi koncepcióváltás a lapnál. Neki tetszettek az olvasottak.

Egy fordító barátom arra a kérdésemre, hogy „miért nem olvasod te a Tükört?”, azt válaszolta: „mert a múltkor sem adtad kölcsön, mikor nálad jártam”. Igaz, éppen szükségem volt rá. Legközelebb odaadom.”

Strážnice 2001

A képen a brünni magyarok Tiszavirág táncscsoportja és a Besenyői Citerások láthatók, akik a brünnieknek a Domovina műsorában szolgáltatták a talpalávalót.

Az idei Strážnice-i folklórfesztiválon ismét szervezetünk tagjai képviselték a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetségét.

Sárospataki mozaik

27. Sárospataki Nyári Kollégium

„Nem a föld, nem a folyók tartják össze a nemzetet, hanem a nyelv.“
(Kisfaludy Sándor)

A 2001. július 10–30. között megrendezett 27. Sárospataki Nyári Kollégium – közismertebb nevén az anyanyelvi tábor – 9 országból érkezett, 37 középiskolás korú diákjának adott otthont a Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskolai Kara. A világ különböző részein élő fiatalokat a magyar nyelvhez az anyai ágú kötődés tartja össze.

A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia –

rajzát, a Kárpát-medence tájait, városait, nemzetiségi, vallási összetételét.

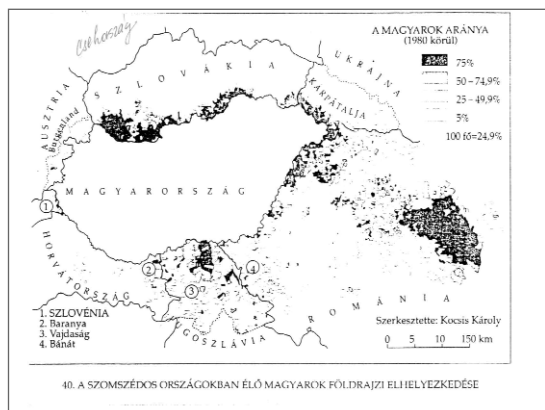
Történelemből végigtekintették nemzetünk életének zivataros századait, halottak a kiemelkedő személyiségekről – Árpád fejedelemről, Szent Istvánról, a Rákócziakról, a Hunyadiakról, stb., – megismerték a helytállásnak, a hősiességnek máig követendő for-

célja és feladata, hogy segítse az öt világrész magyarságát anyanyelve ápolásában, kultúrája megtartásában, magyarságtudata megőrzésében.

Ezt szem előtt tartva, jól átgondolt program alapján végezte munkáját a tábor. Délelőttönként földrajz, történelem, magyar nyelv és irodalom órák, délutánonként szakköri foglalkozások – kerámia, néptánc, szövés–fonás, főzés, fafaragás, sport – szolgálták az idő hasznos, kulturált és egészséges eltöltését. Szerdánként és szombatonként fél-, illetve egésznapos kirándulások színesítették a kínálatot. Ezeknek az volt a célja, hogy a diákok a maga valóságában, ismerjék, lássák meg a magyar ember hétköznapijait, Sárospatak és környéke nem csupán a mi számunkra, de messze földön is híres történelmi, kulturális és természeti szépségeit, nevezetességeit.

A tanulók voltak Tokajban, Diósgyőrött, Lillafüreden, Egerben, Nyíregyházán, Boldogkőn, Göncön és Ópusztaszeren is. Megnézték a Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtárát. A Kollégium lakói sok hasznos szaktárgyi ismeretet szereztek.

Földrajzból bepillantottak a természeti folyamatokba, megismerték hazánk föld-

máit. Megtudták, kik, miért és hogyan cselekedtek fennmaradásunkért és vívták ki más népek tiszteletét, megbecsülését. Élő valóságban tapasztalták meg a kirándulásokon, a várlátogatásokon, hogy mit, mennyi küzdelmet és áldozatvállalást követelt elődeinktől a sors életbenmaradásukért. A tettek mezején győzdhettek meg arról, hogy „egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalóak“.

Magyar nyelv- és irodalomból szó volt literatúránk olyan gyöngyszemeiről, mint Jókai A köszívű ember fiai, Gárdonyi Egri csillagok, stb., melyek ismerete nélkül a ligha lehet bárki is igaz magyar.

Csiszolódott nyelvhasználatunk, hallottak az igényes beszéd követelményeiről. Felismerik a nyelvhelyességi és a helyesírási hibák okát, ezért azokat többnyire ki is tudják javítani. Formálódott esztétikai érzékük, erkölcsi meggyőződésük, érettebb fővel jobban értik és érzik Kölcsey szavainak üzenetét: „haza, nemzet és nyelv három egymástól váhatatlan dolog“. Megtapasztalták, hogy a művészet minden korban az embert és az embert körülvevő világot fejezi ki művészi formában és az ember szép iránti igényét elégti ki.

A Sárospataki Nyári Kollégium életének néhány tanulsága már most megfogalmazható:

- a diákok megértették és átértékelték: az igazi hazafiságnak mélyben kapaszkodó gyökerei vannak. Ezért a patriotizmus a magyar történelem, földrajz, irodalom, nyelv, kultúra és az ezeket megteremtő összetartozás tudata nélkül egyszerűen nincs, elképzelhetetlen,

- ők azok, akikre az egységesülő – globalizálódó – világ veszélyei közepette is számíthat a nemzetünkért tettekész magyarság, mert e tanulók az útravalót még az óhazától kapták,

- a tanulók szülei, hozzátartozói, a támogatók egyaránt köszönetet, elismerést érdemelnek az itt élőknek is például szolgáló kiállításukért, ügyszeretetükért, magyarságukért.

A Kollégium programja július 29-én záróműsorral fejeződött be. A rendezvény a tanulók által magyar nyelven előadott színes kultúrműsorral zárult.

A dr. Ujszászi Kálmán professzor úr által kezdeményezett Nyári Kollégium idei rendezvénye hagyományosan visszatérő színpontja városunk életének.

A Miskolci Egyetem Sárospataki Comenius Tanítóképző Főiskolai Kara a magyarságsmereti és anyanyelvi tábort a nemzetközi kapcsolatok ápolása fontos színterének tekinti.

Molnár László

Meglátni és megszeretni...

A Sárospataki Anyanyelvi Táborban tavaly vettem részt először. Már akkor úgy éreztem, hogy egy életre megsze-

rettem az ottani hangulatot, a kirándilásokot, a szabadidő foglalkozásokat, sőt még a tanulást is! Így hát nagyon megörültem az idei, ismételt meghívásnak. Időközben a csehországi magyarok körében igyekeztem terjeszteni a tábor jó hírét (élménybeszámolómat a Brünni Magyar Futár is közölte), s talán részben ennek eredményeként, az idén rajtam kívül Vojtek Zsuzsi és Nagy Márta is részt vett a táborban.

Ismét nagyon elégedett vagyok. Újra találkoztam néhány tavalyi résztvevővel, akikkel azóta is levelezem, az idei táborlakók többsége azonban új volt számomra. Legtöbbjük az egykori történelmi Magyarország ma határon túli területeiről érkezett: Erdélyből, Kárpátaljáról, a

Felvidékről vagy a Délvidékről, ám voltak ott magyar lányok és fiúk Nyugat-Európa országaiból, Izraeleből és az Amerikai Egyesült Államokból is. Ha jól emlékszem, összesen harmincötön voltunk.

A napi foglalkozások mellett legszívesebben a szerdai félnapos illetve a szombati egésznapos kirándulásokra emlékszem vissza. Ismét meglátogattunk néhány tavalyról megmaradt kedves helyet: a diósgyőri várat, Lillafüredet és Egert, megmásztuk a Tokaji hegyet, és a borkóstoló sem maradt el. Az új helyszínek közül a nyíregyházi állatkertet, Debrecent és ópusztaszeri kirándulást szeretném kiemelni. Ez utóbbi reggel hatótól éjfélig tartott, de bármennyire fárasztó volt, mindenképp megérte.

Mint említettem, időnk nagy részét a délelőtti tanítás tette ki. Naponta egy-egy földrajz, történelem valamint magyar nyelv és irodalom órán vettünk részt. A földrajzot Posta József tanár úr tanította, történelemórákat Adorján Attila tanár úr vezette, magyartanáruk pedig Molnár László tanár úr volt. Délutánjainkat általában szakköri foglalkozással töltöttük. Akárcsak tavaly, az idén is lehetett faragni, főzni, szőni, batikolni, s nem hiányzott a gyöngyfűzés, a kerámia és a sportolás sem. A legnépszerűbbet pedig a végére hagytam: a néptánc szakkör vonzotta a legtöbb résztvevőt, beleértve a tanárokat is.

Az említett elfoglaltságokon kívül azért maradt idő sárospataki sétákra is. Emlékezetes volt a közös diszkólátogatás is.

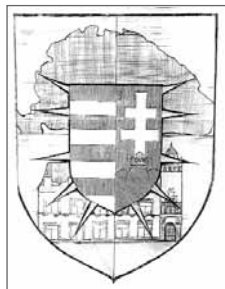
Ilyen változatos időtöltés mellett nem csoda, hogy sebesen szált az idő. Hamar elérkezett a búcsúest, ami bemutatta addigi munkánk eredményét. A magyarul kevésbé tudó diákok fejlődését a bemutatott jelenet tanúsította, a többiek a zenében, vers- vagy szövegmondásban jeleskedtek. A város elöljárói ünnepélyes szavakkal köszöntöttek bennünket, nagy-

ra értékelték teljesítményünket és biztattak, hogy őrizzük meg az ott tanultakat és vigyük el szülőföldünkre. Az búcsúest – magyar módra – hajnalig tartott, és amikor búcsúzkodni kellett, könnyekkel küszködtem. Éreztem, hogy szeretnék eljönni újra.

Detáry Ida

A sárospataki táborról

2001. júliusában Sárospatakon történelmet tanítottam a Kárpát-medencéből és a szórványokból érkezett magyar diákoknak.

Megbízatásomat szakmai kihívásnak tekintetem. Célul tűztem ki a történet-tudomány megszerettetését, annak bizonyítását, hogy a történelem

nem pusztán száraz, kötelezően megtanulandó adatok halmaza, hanem érdekes, az összefüggéseket feltáró, a logikus gondolkodásra készítő tudomány. Ezen szempontok alapján, az élménypedagógia módszereit alkalmazva állítottam össze a tananyagot, majd a tanulói segédletet (munkafüzetet).

Az Anyanyelvi Konferencia céljaival összhangban a táborbéli oktatás a fiatalok számára több szempontból hozott, hozhatott újat.

Először: a témaválasztásnak többnyire volt aktualitása. Idén, a népszámlálás után nem véletlenül kapott kiemelt helyet a magyar népesség alakulása, vagy a magyar őstörténetnél az átadó-átvevő nyelv, a befogadó nemzet témaköre.

Másodsor: szinte minden témánál hangsúlyoztam, hogy a történelmet helyben is írják. A helytörténet kiemelten fontos a kisebbségben, a szórványban élő magyarság számára. A helytörténet ugyanis egy táj, egy régió, egy település rekonstruált múltja a történettudomány eszközeivel.

Harmadsor: a helytörténeti kutatáshoz az eddig tanult történelem nem elegendő. Ezért – s hogy kedvet kapjanak otthon az írásos forrásokon kívül a tárgyi emlékekkel való foglalkozásra – meg kellett ismerkedniük a történelem segédtudományaival is.

Negyedsor: az új ismereteket azonnal megpróbáltuk az otthoni dolgokhoz kötni, pl. a címerekre, feliratokra mindenki otthonról hozott példát. A gyakorlatban is kipróbálhatták a viaszpecsét használatát, s címereket is terveztek. Az egyik címet mellékelem. Teljesen szabályos címerpajzs, szív-pajzsral. A szív-pajzsra a magyar címer (korona nélkül), belőle aranyszínű sugarak vezetnek a fenti részben a Kárpát-medencébe, alul pedig a tábornak otthont adó híres sárospataki Főiskola épületéhez. Fantáziadús, gondolatgazdag, ugyanakkor heraldikailag is kítűnő!

A helytörténeti kirándulások, a múzeumok, gyűjtemények látogatása, a történeti emlékhelyek (Ópusztaszer, Eger) felkeresése, mind-mind segített a speciális tananyag elmélyítésében.

Végezetül: már most körvonalazóknak bennem a jövő évi foglalkozások főbb témakörei. Úgy vélem, 2002-ben feltétlenül beszélünk kell majd a magyar államiságról, a státusztorvény kapcsán, valamint a Kárpát-medence ősi kultúráiról, az antropológiáról mint segédtudományról, a történeti néprajz egyes elemeiről.

Remélem, a táborban végzett munkámmal sikerült elosztatnom néhány, a történelemmel kapcsolatos „tévhitet”. Bízom abban, hogy ezek a fiatalok

lakóhelyükön majd aktívan bekapcsolódnak a helytörténeti, hagyományőrzési munkába.

Adorján Attila

Cseh, morva, vagy magyar?

Mindjárt a cikkem elején szeretném jelezni, hogy az alábbiak nem saját felfedezéseim, csupán adalékok a Comenius-kutatás által szerzte a világon hitelesnek tekintett comeniusi valomáshoz.

Comenius Amos János

Régebben jó szokás volt, hogy tanév elején a diákot megismertették iskolája, kollégiuma névadójának életével, munkásságával. Így nem

fordulhatott elő, hogy vendégek érkezésekor a tanulóból lett alkalmi idegenvezető tájékozatlan volt honismereti kérdésekben, vagy nagyot tévedet. Amit tudott, az hiteles volt, mert a tudós tanároktól kapta.

351 éve annak, hogy főiskolánk névadója – Comenius – korszerű iskolarendszer létrehozása céljából Sárospatakra érkezett.

Jó alkalom kínálkozik arra, hogy a címbeli kérdésre tényszerű választ adjunk: ki is volt ő valójában?

A család eredeti nevééről Comenius családja lakóhelyeinek levéltári anyagában értékes adatokra bukkantak. Maga Comenius írta, hogy a családját eredetileg Szegesnek hívták. A lengyelországi Lesnóban megtalálták Comenius kéziratos feljegyzéseit, naplószerű írásait. A haza dolgainak megjobbításáról (Panorthosia Patriae) c. írása bevezetőjében olvasható: „Drága szülőhazámnak, Morvaországnak a morvák földje hú fiainak egyike ajánlja ezt a művet, Jan Amos Ko...”. Bakos József tollából tudjuk: „A teljes Komensky nevet azonban nem írta le, hanem két vastag vízszintes vonallal áthúzta a Ko szótágot, s ezt írta a helyébe: Szeges, a novnicei” (Biblioteca Comeniana V. Comenius és a magyar művelődés. Magyar Comenius Társaság, 1994. 30.)

A lakóhelyváltozások, az akkori névadási szokások a tények – a származás és a lakóhely – összekeverését eredményezték. Amikor a család KOMNA helységbe költözött, Komenskynak, Komnasuskynak kezdték nevezni. Comenius ezt a nevet örökölte és latinította Comeniusra.

A család életével kapcsolatban kerül szóba és segíti a tisztánlátást UHERSKY BROD helységnév, amely magyar gázlót, átkelőhelyet jelent. Moravia bizonyos területein, a határvégeken több magyar telepedett meg szegekben. A szó fogalmi tartalma és használati értéke a vég, határvég árnyalatokra is utal. Comenius ősei ezekről a szegekről ragadványnévként kapták a Szeges megkülönböztető nevet.

A jelen példa is mutatja: nem igaz az a gyakran hallható vélekedés, hogy a tények magukért beszélnek, ahogy faggatjuk őket, ugyanis azokat más-más szemszögből és szándékból is vizsgálhatjuk.

A legkedvesebb, amit Comenius hagyatékának ápolóiként, szellemi kincsébányájának, tanításainak hirdetőiként, tanítványaiként megtehetünk, hogy tiszteletben tartjuk az általa leírtakat. A nevére, eredetére vonatkozókat is. Ezzel a történeti hitelesség alapkövetelményének is eleget teszünk.

Molnár László,
főiskolai docens

„Az a fontos, hogy megértsük egymást és legyen mit mondanunk egymásnak.“

Látogatóban Szaló Csabánál

Szaló Csaba a Szociális Tudományok Tanszéke egyik tanára. A kar 1996-ban alakult, és megalakulásától egészen 2000. szeptember 1-ig Csaba volt a dékánhelyettes. Jelen pillanatban előadásokat tart, szemináriumokat vezet. Konkrétan az elméleti, kritikus szociológiai irányzatot képviseli, szűkebb kutatási területe a kultúr-szociológia. Anyanyelve magyar, folyékonyan beszél csehül és angolul. „Zöld”. Nőtlen. Érsekújvárról származik, 1987-ben került a Brünni Purkyně Egyetem Bölcsészkarára, a szociológia szakra.

- *Miért választottad szociológiát?*
- A Komáromi Középfokú Ipariskolában érettségiztem. Már második koromban

rájöttem arra, hogy a gépipari szakma nem nekem való. Valami olyasmit kerestem, ami a filozófia és a közgazdaságtan között

helyezkedik el. A filozófia túlságosan elvontnak tűnt, nem volt megfogható, használható, praktikus és alkalmazható. A másik dolog, ami érdekelt – a közgazdaság – viszont túlságosan szűk, túlságosan gyakorlatias volt. Hát így jutottam a szociológiához. Vonzott az, hogy a szociológia alapvető igénye, hogy egy olyan valóságképet próbáljon bemutatni, ami nem látszik rögtön az első szinten, az első vonalon. A legfontosabb feladata megismerni és leírni ezt a valóságot. Elméletileg a szociológia éppen az a társadalomtudomány, amely az összes többit összefogja. **Egy szociológusnak mindenhez kell értenie: a politológiához, a közgazdasághoz, a pszichológiához, a filozófiához.** Persze ez a gyakorlatban nem teljesen igaz.

• *Miért Brűnnbe jelentkeztél egyetemre?*

• Már harmadikos ipariskolás-diák koromban a szociológia mellett döntöttem és elkezdtem érdeklődni, hova érdemes jelentkezni. Prágában a szociológia túlpolitizált tudományág volt, közel volt a Pártközpont, stb. Pozsonyról nem volt jó véleménye a szakembereknek. Brűnnben viszont egy csomó, mondjam így „68-as” ember volt eldugva, és ezért választottam Brűnnt. 1986-ban jelentkeztem először, de csak a következő évben vettem fel.

• *Diákéveid alatt aktívan részt vettél a brűnni magyar diákmozgalom szervezésében.*

• Igen, diákéveim egyik legfontosabb része a KAFEDIK volt (Kazinczy Ferenc Diák Klub), később pedig a FEDIK, ami valójában a magyar diákklubok integrációját jelentette. Az őrújfalusi táborkok, meg a többi hasonló rendezvény számomra legalább olyan fontos volt, mint a szociológiatanulás. A diákmozgalmon keresztül kerültünk kapcsolatba az akkori FMK meg MPP mozgalmakkal. Kétszer ilyen mi is voltam? Képviselőjelölt a Föderális Parlamentbe, vagy valami ilyesmi... természetesen valahol a 40. helyen. Ezért aztán 1989 után válaszütem előtt álltam: most akkor a politika vagy a szociológia? 1991-ben kijutottam New York-ba, ahol egy színvonalas társadalomtudományi iskolán tanultam. Ott jöttem rá, hogy nincs értelme politizálni. Nem úgy általában, hanem számomra értelmesebb az, ha az akadémiai pályát választom. Megírtam a diplomamunkámat, melynek témája a nemzet, mint képzeletbeli közösség kialakulása volt. Befejeztem a klubozásokat,

meg a hasonló tevékenységeket és visszatértem a szociológiához.

• *Maradjunk még egy kicsit a diplomamunkádnál. Miért választottad éppen ezt a témát?*

• Minden téma, amit eddig feldolgoztam, velem függött össze. Nem vagyok képes írni valamiről, ha nem foglalkoztam. A nemzet, mint kulturális közösség kérdése rettenetesen fontos volt számomra, mert évek óta aggasztott a nacionalizmus kérdése. Lehet-e olyan nemzettudat, ami nem nacionalista – szerintem nem lehet – de ez mégsem teljesen jól! Hol a határa a nacionalizmusnak és a patriotizmusnak? Szociológiai szempontból ilyen határ nem létezik, tehát magyarul mondva, az amit mi hazafiasságnak nevezünk, az a mi nacionalizmusunk, és az amit mi nacionalizmusnak nevezünk, az az „ő” hazafiasságuk. Ezzel nagyon sokszor kerültem azelőtt szembe, a diákmozgalmon belül, a különböző demokrata fórumokon, és számomra, mint már említettem, ez probléma volt és tisztázni kellett. Ez egyben jó alkalom volt szociológiai szempontból is feldolgozni a kérdést, végiggondolni az egészet. Amikor ezt a munkámat írtam, egy olyan élethelyzetbe kerültem, amikor inkináltam a politika felé, és ez természetesen az én esetemben kisebbségi politika lett volna. Ahhoz, hogy ezt csinálhassam, tisztáznom kellett sok-sok kérdést – megtörtént, és ebből született a döntés, hogy nem csinálom. Eljutottam egy bizonyos helyzetbe, egy bizonyos álláspontra, látok egy csomó lehetőséget, szélesebben látom a kérdéseket. Ez nem jelenti azt, hogy minden teljesen megoldódott, és pár év múlva ez nem fog megváltozni, de akkor segítette a döntéshozatalban. 1992-ben elutaztam Angliába, Manchesterbe, ahova ösztöndíjat kaptam.

• *Angliából 1993-ban jöttél vissza. Ez azt jelenti, hogy nem ugyanaz az ország várt, mint amit egy évvel korábban elhagytál.*

• Igen, mire visszajöttem, szétesett az ország, és ekkor jött egy másik dilemma: Szlovákia vagy Csehország? Ez igazán nem is volt dilemma, mert Szlovákiában nem volt semmi elképzelésem, mit is lehetne csinálni, itt viszont azonnal ajánlatot kaptam a Brűnni Masaryk Egyetem Bölcsészka Szociológiai Tanszékének vezetőitől, hogy munkába léphetek, mint tanító doktorandus. Tehát maradtam, megírtam a doktori munkámat –

amit eddig még nem volt időm kiadni – és elkezdtem tanítani. Nagyon sok előadásom volt. Lehetőséget és szabadkezet kaptam. Azt taníthattam, amit akartam, senki sem szólt bele semmibe, és ez nagyon elragadott!

- *Mit jelent számodra a tanítás?*

• A tanítás nem stressz, hanem párbeszéd. Nagyon szeretek tanítani, vagyis szemináriumokat tartani. Nem vagyok az a típus, aki állandóan prédikál, de szeretem az együttgondolkodást, a közös munkát.

- *Most hagyjuk a munkát. Mit jelentett és jelent számodra az, hogy magyar vagy: diákéveid alatt, mostani munkahelyeden és úgy általában? Említetted, hogy óriási előny volt, hogy értékes szakkönyveket tudtál olvasni magyarul...*

• Igen, ez volt az egyik pozitívum. Viszont csehszlovákiai magyarnak lenni egy specifikus és nagyon fontos dolog. Jelen időben használom a cseh-szlovákiai magyar meghatározást, mert én most is az vagyok – már megvan a kettős állampolgárságom (nevetés). De komolyan, ez egy nagyon jó, divatos szóval élve „multikulturális“ tapasztalat. Ha leegyszerűsítsem az egészet, akkor ez arról szólt, hogy én ugyanúgy ismertem a magyar, mint a szlovák esti meséket. Ez a tény egyfajta kulturális közvetítő szerephez juttatta az embert. Sok mindent másképp láttam, másképp tudtam felfogni, értelmezni, mint például egy magyarországi magyar, vagy egy cseh, vagy egy szlovák. Divatosan úgy szokták mondani, hogy ezeknek a tapasztalatoknak gazdagító szerepe volt, és én ezt a szociológiában ténylegesen tudtam és tudom hasznosítani – elsősorban a gondolkodásmódban. Egyszerre több szempontból tudom megközelíteni a dolgokat. Megpróbálok felfogni azt, hogy egy csomó dolog, ami egy bizonyos kultúra szempontjából természetes, egy másik szempontjából már nem az.

- *Nem akartál valamikor Magyarországra költözni, ott tanítani, dolgozni?*

• Nem, nem nagyon vágyódtam soha Magyarországra. Nem tudhatom, mi lesz pár év múlva, de jelen pillanatban bizonyosan nem szeretnék például Budapesten dolgozni. **Én élvezem azt, hogy itt vagyok, hogy idegen vagyok, de mégis otthon vagyok. Ugyanúgy nagyon otthon tudom érezni magam Angliában, de ott is idegen vagyok.** Igazán Magyarországon is idegen vagyok, ha otthon

is érzem magam – elég bemenni egy-két hivatalba, és érzi az ember, hogy idegen országban van (nevetés).

- *Mi a véleményed a Cseh- és Morvaországi Magyarok Szövetségéről?*

• Szerintem mindenképpen kell, hogy legyen ilyesmi! Az nem elég, ha az emberek beszélnek a nyelvet, mert szerveződni kell, kell, hogy legyen egy bizonyos intézményes alapja a dolgoknak. Az már más kérdés, hogy ez hogyan működik, de ha nagyon cinikus akarnék lenni, akkor azt mondanám, hogy ez csakis azokban az embereken múlik, akik az adott szervezet tagjai. Én igazán nem látok bele a Szövetség működésébe, de eddig nem hallottam semmi olyat, ami negatív lenne. Egyenlőre megfelelően képviseli azt a pár ezer magyart, aki itt él. Én abban hiszek, hogy ha létezik egy kisebbség – ezt a szót nem nagyon szeretem –, tehát **ha van egy kulturális közösség, ez csak akkor tud létezni, és akkor van létjogosultsága, ha önmagát meg tudja szervezni.** Az is fontos ugyan, hogy legyen minden városházán egy referens, aki gondoskodik a kisebbségekről, de nem hiszek abban, hogy ennek az embernek kellene életben tartani ezeket a kulturális csoportokat. Az egy pozitív dolog, hogy annak a pár embernek, aki úgy érzi, hogy köze van a magyar nyelvhez és a magyarsághoz, képes összehozni egy társaságot.

- *Itt Brűnben beszélsz magyarul?*

• Számomra a magyar nyelv használata Brűnben is természetes, mert otthon a barátnőmmel csak magyarul beszélünk. Nekem eszembe sem jut, hogy miért vagyok vagy miért nem vagyok magyar...Őszintén szólva nincs speciális igényem csak a magyarságom miatt találkozni valakivel. Nagyon sok barátom van: csehek, magyarok, franciák, angolok, és csak az bánt, hogy nagyon kevés időm van rájuk. Szerintem nem az a fontos, hogy megértsük egymást, meg az, hogy van-e mit mondanunk egymásnak – de ez természetesen nem zárja ki egymást.

- *Köszönöm a beszélgetést!*

(a Prágai Tükör alapján)

Magyar Világháló

- a világban élő magyarok ezredévi üzenetei

Az ezzel a címmel megjelent könyv bemutatóján vettem részt 2001.szeptember 17-én Budapesten. A könyvet Németh Zsolt a Külügyminisztérium politikai államtitkára és Szarka László az MTA Kisebbségkutató Intézet igazgatója mutatta be a Magyar Világ 2001 kiállítás keretén belül. Hajduk Márta a könyv szerkesztője a következőket írja a zárszóban :

„A világ 44 országába, országonként egy-két magyar szervezethez és 140 olyan személyhez küldtük el felkérésünket, akik a magyarság érdekét szolgáló cselekedeteikkel kiemelkedtek.

Életbölcsesek, filozófiák, örömök, gyöttrődések, kétségek, remények és tények kopogó sorai a műfajok szabadságában foglaltatnak a könyvben. Csak haza, az otthoniaknak ír ilyen személyes vallomást, üzenetet az ember, küld képet a családi albumból: gyerekekről, unokákról, társról, barátokról, a tájról, amelyek mind a régi-új otthon biztonságát jelentik.

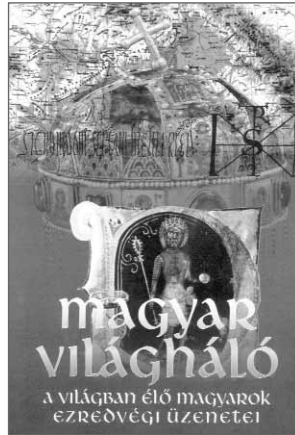
„Mi a közös bennünk, ... magyar szívünkön keresztül találunk egymásra“

Egy-két üzenet ízelítésként a könyvből:

• Mádl Ferenc a Magyar Köztársaság elnöke a könyv bevezetőjében a következőket írja:

A történelmi viharok forгатaga szabdalta el egymástól a magyarságot, a Sors milliókat készítetett arra, hogy nyomorukból menekülve, veszélyeztetettségükből futva, nagy álmaikat valóra váltani, képességeiket próbára tenni szóródjanak szét a világban. ...a magyar nemzet polgárainak tetemes hányada talált befogadó otthonra idegen tájakon...

Sem a hazában élőként, sem az országnyi hazából elszakadtként nincs más utunk és kötelességünk, mint hogy a szá munkra adatott helyen és körülmények

között legyenek sikeresen és megbecsülten együttműködő részei a „népek hazája, nagyvilágunk“. De mindig ott kell munkáljon bennünk annak erős tudata, hogy ezzel

együtt és mindazonáltal magunk érdemeinek jóvoltából a haza jó hírét is fényesítjük.

• Dr. Deák Ernő az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetségének elnöke, Bécs

El kell fogadnunk egységesen azt a tételt, hogy a kisebbségek ma Európa út- és hídépítői lehetnek, aktív közvetítők nemzetek és országok, nyelvek és kultúrák között. Az adottságokat és lehetőségeket mérlegelve a kisebbségnek ki kell harcolniuk és meg kell kapniuk azt az esélyt, ami képessé teszi őket sorsuk vállalására. Nem csupán önmagukért, hanem egyben a közös földrajzi és szellemi hazát jelentő Európáért.

• Benedekné Dr. Szőke Amália, Helsinki
Az azonosságtudat nem föltétlenül szenved csorbát, ha az ember máshol él, ha gazdagodik, új dimenziókkal töltődik fel. Az identitást nem kizárólag a szülőföld, hanem az élet folyamán az egyént ért hatások, tapasztalatok, élmények összessége határozza meg. Helytállni úgy is lehet, hogy

közben az ember bebarangolja ezt a csodaszép világot. S ha közben tesz s valamit a hazája s az egyetemes magyar kultúra érdekében, élete nem mondható hiábavalónak.

Az anyanyelv sincs olyan veszélyben, mint ahogy azt vélik azokról, akik nem szülőföldjükön élnek. Merem állítani, mert régi tapasztalatom, hogy idegen nyelvi környezetben – ha lehet – még jobban ragaszkodunk az anyanyelvünkhöz és hagy-

mányainkhoz. Más nyelvűekkel való kapcsolataink közben döbbenünk rá anyanyelvünk végtelen szépségeire és határtalanul gazdag, kifejezési lehetőségeire. Egyetlen szóval, vagy akárcsak egy igekötővel, érzékeltetni tudunk olyan árnyalatokat, amelyekre más nyelvek nem képesek. Ápoljuk hát a magunk nyelvét, mert megéri.

Vojtek Zoltán

TALÁLKOZTUNK

Igen, találkoztunk: magyarok magyarral: egy maroknyi csehországi magyar egy másik maroknyi romániai magyarral.

Az út a klub felé bátortalan ismerkedéssel telt. Többségük fejében talán ott motoszkált a kérdés: vajon milyen lesz ez az est?

Végül megérkeztünk. A helyszín a MKIC, a brünni magyarok klubja a Gorkij utcában.

A feszültség még mindig érezhető, a mikor vendégeink félénk kíváncsisággal tekintettek a helyszínt. Lassan szálingóztak a találkozó résztvevői, mígnem teljes a létszám, beleértve szervezetünk elnökét is.

A pohárköszöntő és egy rövid hivatalos beszéd után már oldottab hangulatban tekintettük meg a video felvételt, amely a csehországi magyarok tevékenységét és életét mutatja be.

Az általános ismerkedési frázisokat egyre szívélyesebb hangulat és baráti beszélgetés váltotta fel. Mi tagadás, kicsit büszkén

meséltük el, milyen körülmények között működik az immár országos hálózatnak mondható szervezetünk. Önkéntelenül is mérlegelő összevetés követte elbeszélésünket a magyar kisebbség életéről.

Itt és ott.

Csehország kontra Románia.

Ég és a föld.

Az egyik kényelmes körülmények közt, a másik küzdő – kínló dó törekvéssel igyekszik anyagi eszközök hiányában fenntartani önmagát.

Kétség születik szívemben. Ébredszik és egyre inkább felszínre tör egy nyugtalanító

kérdés: nem feledkeztünk meg a lényegről? Nem szorult a háttérbe valahol az eredetileg magyar közösséget össze- és fenntartani kívánó mozgalom szervezetünkben?

Találkoztunk.

Találkozzunk: önmagunkkal.

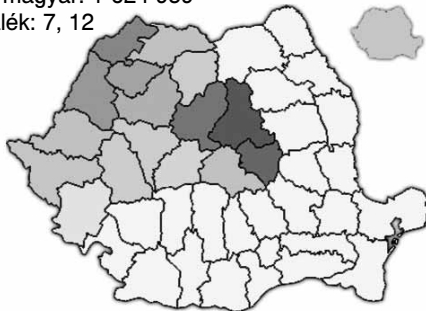
(Tina, Úsobrno)

Ordágos adatok:

Összalakosság: 22 810 035

Ebből magyar: 1 624 959

Szazalék: 7, 12

A magyar zene brünni útjai

Lapunk előző, tavaszi számában hírt adtunk a Prágai Magyar Kulturális Központ és a CSMMSZ brünni szervezete közös szervezésében a Morva Galériában megnyílt Magyar Millenium plakátkiállításról. Szeptember 26-án újabb közös programra került sor: A magyar zene útjai című zenei ciklus keretén belül Zádori Mária és Dobozy Borbála adott közös hangversenyt a brünni Helytartói Palota barokk termében.

Zádori Máriát a magyar közönségnek aligha kell bemutatni. Sikerekben gazdag énekesi pályáját számos elismerés fémjelzi, amelyek közül itt csak kettőt emelek ki: az 1989-es Liszt-díjat s az 1999-ben elnyert Erdemes Művész kitüntetést. Hazai és külföldi turnéinak se szeri, se száma.

Dobozy Borbála csemalóművész pályájának más aspektusa kívánczok ide: zeneakadémiai tanulmányait Pozsonyban a világhírű Zuzana Růžicková irányítása alatt kezdte és Prágában fejezte be kiváló eredménnyel. Azóta számos további ösztöndíjat nyert el, és Európa szinte minden országában koncertezett.

A szeptember 26-i koncert nagy szakértelemmel felépített programját a szokásos nyomtatott műsorfüzeteken kívül szóban - még hozzá folyékonyan csehül - Dobozy Borbála ismertette. Ez a gesztus igen jó hangulatot teremtett: az alkalmi koncertlátogatók nyomban sokkal otthonosabban érezték magukat. A zenerajongókat és rendszeres hangverseny-látogatókat pedig már az első darab meggyőzte, hogy aznap este jól választottak. A hangversenyen

szebbenél szebb dalok és csembaló-művek váltogatták egymást. Az első részben 17. és 18. századi énekek és táncok csendültek fel eredeti hangzásban illetve Virágh László feldolgozásában. A hangverseny második felében, nyilván a helyi közönség kedvéért, a 18. századi cseh J. A. Benda gyönyörű szonátája és szonatinái szólaltak meg, majd befejezőként Esterházy Pál öt kantátája. A

közönség lelkes tapsal jutalmazta a kiváló előadókat.

Kár, hogy a jeles magyar előadók Brünn gazdag zenei életében nem kaptak nagyobb nyilvánosságot. A helyi magyarok kis taborán kívül kevesen jöttek el. Hazafelé menet eszembe jutott egy, a Prágai Tükörben nemrég megjelent cikk, miszerint a rendszerváltozás után úgy tűnik, mintha e két nép alig tudna valamit egymásról, mintha a megismerés a semmiről indulna. A közönség száma és összetétele sajnos ezt az elméletet támasztotta alá.

Detáry Attila

AZ ÉVSZÁZAD ÁTHIDALÁSA

Talán nincs még egy olyan építmény Közép-Európában, amelyről az utóbbi évtizedben annyi tudósítás, újságcikk és sajtóhír látott volna napvilágot, mint az

Esztergom és Párkány közéletében elsőrangú problémává váló hidúgy mind nagyobb publicitást kapott. A Phare-bizottság által felajánlott 5 millió ECU támogatás – ami a felújítás

Esztergom és Párkány között felújított Mária Valéria hídról. Méltán kísérte hát nagy érdeklődés az október 11-i ünnepséget, amikor is Orbán Viktor magyar és Mikuláš Dzurinda szlovák miniszterelnök átadták rendeltetésének az alig egy év alatt megújult Duna-hidat. Az építmény, melynek hossza majd 500 méter (az egyes hídvívek fesztávolságai: 83,5–102–119–102–83,5 m), kiválóan illeszkedik az esztergomi várhegy és a Bazilika által nyújtott felséges panorámához.

A folyó teljes hosszát figyelembe véve ez volt az egyetlen híd, amelyet a második világháborút követően nem építettek újjá. S hogy miért? Elsősorban a politikai akarat hiányzott a két ország vezetői körében. Az 1989-es változásokkal azonban több dicséretre méltó civil szerveződés igyekezetének köszönhetően a felszínre került a felújítás kérdése. Az

– ellenére sem volt könnyű megegyezniük a két ország kormányzatainak. A végső döntés megpecsételésére 1999. szeptember 16-án, a csonkán árválkodó mederpillérek között állomásozó hajón került sor, amikor Mikuláš Dzurinda és Orbán Viktor kézjegyével látta el a Mária Valéria híd felépítéséről szóló szerződést. A kiírt

versenypályázatot a GANZIS konzorcium nyerte meg, s a munkák 2000. október 17-én kezdődtek meg.

Egy kis hídtörténelem

A történelmi tények azt bizonyítják, hogy Esztergom mindig jelentős átkelőhely volt. A vámszedési és révjoggal 1215-ben II. Endre király ruházta fel a helyi érsekséget. Ekkor még az átkelést csónakokkal és hajókkal biztosították. 1585-ig, a török hódoltság idejéig kellett várni az első hajóhíd megépítésére. A fagerendákból és pallókból álló hídpálya tömlőhajókon ívelte át a Dunát, s egészen 1683-ig kötötte össze a két partot. Ezt követően 80 évig csak csónakokon folyt a közlekedés, 1762-től azonban már „repülőhíd” segítségével lehetett átkelni. A folyómeder közepén lehorgonyzott ladikhoz rögzített kötél másik végére erősített kompot a víznyomás hajtotta át

az egyik partról a másikra. Ezt a repülőhidat csak 1842-ben váltotta fel az érsekség kezdeményezésére megépített hajóhid, amely sokkal nagyobb személy- és áruforgalmat is elbír. Az 1848/1849-es szabadságharc idején megsérült, fel is gyújtották, s csak 1851-ben adták át ismét a forgalomnak.

Híd épül a Dunán

A kiegyezést követő gazdasági fellendülés szükségessé tette, hogy állandó vashíd épüljön Esztergom és Párkány között. 1892-ben az esztergomi érsekség lemondott vámszedési jogáról, így elhárult az akadálya annak, hogy állami költségvetésből épülhessen fel az új híd. A megbízást Cathry Szaléz és fia nyerte el. Az előkészületeket követően maga az építkezés alig több mint másfél évig tartott. 1895. szeptember 28-án Vaszary Kolos esztergomi hercegrímás megáldotta, majd Dániel Ernő kereskedelmi miniszter átadta a maga korában csúcstechnikának számító hidat, amelyet Ferenc József és Erzsébet királyné Budapesten született lányáról Mária Valériának kereszteltek.

Viszontagságos évek

A Csehszlovák Köztársaság megalakulásával a Duna államhatárrá vált. Az első világháborút a hídnak sikerült átvészelnie, de a Tanácsköztársaság idején a csehszlovák csapatok és a magyar

vörös katonák összecsapásait már erősen megsínylette: 1919. július 22-én este egy robbanás következtében a Párkány felé eső első hídvége a vízbe csúszott. A teljes felújításig, 1927-ig e rész fölött csak egy ideiglenes gyaloghídon lehetett átkelni. A legnagyobb csapás a második világháborúban érte a hidat, amikor is 1944. december 26-án a visszavonuló német egységek felrobbantották a híd három középső tartószerkezetét, amelyek ezt követően a vízbe zuhantak. Ettől a naptól kezdve több mint 56 évig csak a két partról egymás felé szomorúan ívelő csonkok jelezték, hogy itt valaha híd állott.

Epilógus

Végül is győzött a józan ész, és valóra vált nagyon sok ember óhaja. Reméljük, ez a megszépült, felújított híd még sokáig összeköti a két partot, várost s nemzetet.

Jakab József

„Miért nem tanítottatok meg magyarul?”

KLEMENT KORNÉL: *Gyerekevelés a szórványban* című könyvéről

A könyv szerzője, Klement Kornél, okleveles üzemgazdász, 56-os menekült, cserkésztsiszt, aki 1972-ben megalapította a Majnafrankfurti cserkészcsapatot, amelynek több évig a parancsnoka volt.

A könyvben leírja tapasztalatait a cserkészmozgalmon belüli tevékenységéről is, de elsősorban nagyon hasznos, kipróbált és jól bevált tippeket, tanácsokat ad magyar ajkú szülőknél, akik más nyelvű, nem magyar közegben nevelik gyermekeiket.

Ez a könyv nem tudományos elmélkedés, de hosszú évek tapasztalatának az összefoglalója, melynek megírására a segíteni akarás vezényelte a szerzőt. „Hézagpótló munka ez, hiszen mennyi csalódást, mennyi keserves kísérletezést takaríthatunk volna meg, ha valaki 30–40 esztendővel ezelőtt egy ilyen munkát a kezünkbe adott volna.” A könyv egyaránt szól a magyarságát átadni kívánó szülőhöz és a hasonló célú mozgalomhoz. Szól tehát hozzánk is, brünni magyarokhoz.

A szerző felteszi a kérdést: „Miért jó gyermekeinket magyarnak nevelni?”

Íme egy szívhez szóló érv a könyvből: „Magyarnak lenni szép, jó, felemelő és hallatlanul izgalmas állapot.” Ne rövidítsük meg gyermekeinket. Ne várjuk meg

amíg a szemünkre hányják, „Miért nem tanítottatok meg magyarul?” Azt ajánlja, hogy a magyar legyen a család nyelve. A magyar ajkú szülő beszéljen kizárólag csak magyarul a gyerekeivel. „Alapvető követelmény az, hogy a szülők tisztán beszéljenek magyarul, s ne tűzdeljék meg – sokszor lustaságból – beszédüket az őket körülvevő idegen nyelv kifejezéseivel. Vagyis: Ne szemeteljük a magyart.” A gyereket ki lehet nevezni a család nyelvőrőzójének. Ha valaki a családból idegen szavakat használ magyar beszéde közben, és a gyerek észreveszi, jutalmat kap. Így játszva megtanulja az o-dailó magyar kifejezést. A könyv szerzője ajánlja, esténként olvassunk mesét, hallgassunk a gyerekekkel magyar dalokat, nézzünk magyar filmet, vigyük a gyereket hasonló korú magyar gyerekek társaságába, látogassuk a nagyszülőket.

Korosztályonként foglalkozik a gyerek nevelésével, kezdve az első évtől az óvodás koron keresztül az iskolás korig. Nehéz a magyar nyelvet élve tartani a családban, amikor a gyerek már óvodába, iskolába jár, és idegen közegben tölti ideje nagy részét. Nehéz, de nem lehetetlen. „Az ellenséget inkább saját lustaságunkban és képzelőerő nélküli hozzáállásunkban kell keresni. ...a magyar nyelvet otthon kell megtanulni.”

Később a cserkészmozgalom fontosságáról ír. Jó, ha már az 5–10 éves gyerek cserkészkörbe jár. „Ha gyermekeinknek nem teremtünk magyar nyelvű közösséget, akkor beolvadásuk hamarabb következik be.” A cserkészkör rendszeres foglalkozást kínál a gyerekeknek.

„Mint fához a levél, hulltomig kapcsolva.”

(Babits Mihály)

Klement Kornél cserkésztsiszt

**GYERMEKNEVELÉS
A SZÓRVÁNYBAN**

Hetente találkozunk. Játszva, szórakozva töltik idejüket és közben mintegy melleslegesen a magyar nyelv is belopja magát a szívükbe. A cserkészmozgalom megszólítja a 18, sőt 30 éven felülieket is. „... a cserkészlet a szórvány helyzetben nem tisztán ifjúsági, hanem családmozgalom!” De hogyan alakítsunk cserkészmozgalmat? „Lényeges az, hogy akadjon egy vezető, aki érzi a cserkészletet.” Bizonyára mindannyian érezzük, hogy ez nagy áldozatokat és sok időt igénylő munka. „A jó vezető megfelelő családi háttér nélkül elképzelhetetlen. A házastársak mérhetetlen áldozatot hoznak, hogy párjuk a közösségre fordíthassa

szabadidejét, s nemcsak a sajátját, hanem a család szabadidejét is.”

Terjedelmét tekintve körülbelül a könyv felét teszi ki a függelék. Találunk itt játékokat, verseket, dalokat, nyelvtani ismereteket, postacímeket, mindent, amiről a könyv szerzője úgy gondolja, hogy az olvasó hasznára lehet.

Az idegen nyelvtengerben élőcsaládok is képesek lehetnek e könyv segítségével jó magyarnak nevelni gyerekeiket. Bízatóak a szerző szavai: „A szórványban nemcsak kívánatos, de lehetséges is gyerekeink magyarrá nevelése.”

Kolář Edit

Sietségben

A munka meg fog várni, amíg megmutatod a szívárványt a gyerekeknek, de a szívárvány nem vár addig, amíg végzel a munkáddal.

(Patricia Clafford)

Rajtad Múlik

Ha lassan baktatsz,
a többiek megállnak!

Ha te leülsz,
ők lefekszenek!
Ha te elfáradsz,
ők álomba merülnek!

Ha te kételkedsz,
ők kétségbe esnek!

De:

Ha te felébredsz,
ők is kinyitják szemüket!

Ha te előttük haladsz,
ők eléd fognak futni!

Ha te kezdetet nyújtod,
ők életüket adják!

S ha te imádkozol,
ők szentek lesznek!

(Charles de Foucauld nyomán)

Különös percek

*Ha egyetlen szív fájdalmát
enyhítem:*

nem éltem hiába;

ha konyíték egyetlen életen

nem éltem hiába;

ha lepottyant madárfiókát

visszarakok fészkebe, a

fára:

nem éltem hiába.

(Emily Dickinson)

Az életben nem a mérföld-

kövek, hanem a pillanatok a

fontosak.

(Rose Kennedy)

Szabadon szárnyalva

Magunkban nem könnyű,

máshol pedig lehetetlen

megtalálni a boldogságot.

(Agnes Repplier)

Kedves Gyerekek!

Immár második alkalommal szól hozzátok a Futárka. Reméljük, kellemesen telt a nyár, sokat mozogtatok, fürödtetek, játszottatok a szabadban, biztosan sokan közületek meglátogatták a nagymamát, nagypapát és talán Magyarországon is voltatok. Ugye milyen jó volt, hogy tudtok magyarul?

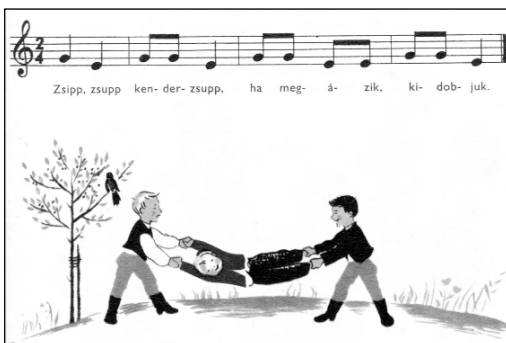
Na de most ősz van, a napocska hol előjön, hol elbújik. Ezért egy olyan játékot tanulunk, amint kint is és otthon a szobában is játszhattok.

ZSIP-ZSUP

Ezt a játékot 3 gyerek játszhatja a szabadban. Kettőn hintáztatják a legkisebb Gyereket, kezénél, lábánál fogva, s közben énekelnek:

**Zsip - zsup, kenderzsup,
Ha megázik kidobjuk.**

A dal végén a kisgyereket vigyázva leteszik a före. Otthon a babákat, plüss macikat lehet így hintáztatni. A dal végén ezeket fel is lehet dobni jó magasra.

Lassan itt az ideje, hogy gondoljunk a télre is. Megint eljön majd a Mikulás. Nagy örömet szerzünk majd neki, ha egy magyar versikével köszöntjük.

**Jó Mikulás apó!
Térj be hozzám, térj be.
Kis cipellőt, páros kettőt
Ablakomba tégy be.
Tégy beléje babát,
Csokoládét, almát,
Kis virgácsot, nagy virgácsot,
Játék sokadalmát.**

Végül egy találós kérdés.

Melyik várban nem laknak katonák? (Válasz: uedřavlķekřřba)

(Forrai K.: Eszterlánc és Klement K.: Gyermeknevelés a szórványban című kiadványokat felhasználva szerkesztette Kolář Edit)

Néhány szép verset is megtanulunk. Az első egy tréfás kis vers. Íme.

**Volt egyszer egy ember,
Szakála volt kender.
Leesett a sárba.
Két kutya húzta,
A harmadik nyúzta.
Arra jött egy katona
Elvitte a dutyiba.**

ČESKÉ RESUMÉ

Toto číslo zpravodaje brněnské organizace Svazu Maďarů zahajuje úvaha (str.3), v níž se autor zamýšlí nad významem národní identity, o které bychom si mohli myslet, že ve sjednocené Evropě bude druhořadá.

Rubrika Ze života organizace přináší výtah ze Zákona č. 273/2001 Sb. o právech příslušníků národnostních menšin (str. 4).

Článek Národnostní menšiny v Brně (str. 5) informuje o brožůře vydané Magistrátem města Brna o této problematice a o předběžných výsledcích sčítání lidu.

Další článek (str. 6) informuje o nové podobě časopisu Svazu Maďarů žijících v českých zemích Prágai Tükör a přináší první čtenářské ohlasy.

V rubrice Kronika najdete informace o strážnickém folklorním festivalu, kde v pásmu pro národnostní menšiny Domovina vystoupil i soubor brněnských Maďarů Tiszavirág (str. 7).

Soubor článků Mozaika ze Sárospataku se zabývá 27. Letním jazykovým táborem pro krajany - studenty středních škol. Přináší články účastníků tábora: dvou pedagogů z Maďarska a studentky z Brna (str. 7-11).

Příspěvek o J. A. Komenském (str. 11-12), který přijel učit do Sárospataku před 351 lety, pojednává o původu jeho rodiny a o důvodu změny příjmení rodu Komenských.

Zpravodaj přináší rozhovor s maďarským sociologem Csabou Szaló, který působí na Masarykově univerzitě v Brně (str. 12-14).

Článek Magyar Világháló (str. 15-16) informuje o sbírce reprezentivních publikací - poselství Magyarů z 44 států světa.

Tématem následujícího příspěvku je nedávné setkání brněnských Maďarů se zástupci maďarské menšiny v Rumunsku v brněnském klubu Maďarů (str.

16).

Další článek informuje o koncertu z cyklu Dějiny maďarské v Brně (str. 17).

V rubrice Od našich zpravodajů se dočteme o otevření mostu Marie Valerie mezi Štůrovem a Esztergomem, na jehož rekonstrukci se čekalo od konce II. Světové války (str. 18-19).

Rubrika Recenze představuje knihu Kornéla Klementa Výchova dětí v diaspore (str. 21-22).

Zpravodaj uzavírají výroky slavných (str. 21), dětský koutek Futárka (str. 22) a České resumé.

BRÜNNI MAGYAR
FUTÁR

Brněnský maďarský kurýř

Vydavatel: Svaz Maďarů žijících v českých zemích – Brno

Adresa: Svaz Maďarů, Gorkého 12, 602 00 Brno, telefon/fax: (+ 420 – 5) 41 24 10 62, e-mail: mkic@atlas.cz

Odpovědný redaktor: Zoltán Vojtek

Redaktor: Attila Detáry

Grafická úprava a tisk: Nakladatelství a vydavatelství MiS – Milan Sedlák

Registrace: MK ČR E 11196

Vychází za finanční podpory Magistrátu města Brna, Nadace Rákóczy, maďarského Ministerstva národního kulturního dědictví a nadačního fondu NKA.

Pozdravujeme Ťa most Mária Valéria,
nech Ťa nasleduje Šahy-Drégelypalánk železnica

peľská únie, Slovenský Euroregión, Regionálna rozvojová agentúra

